

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (L-Ewwel Awla)

6 ta' Diċembru 2007^{*}

Fil-Kawża C-300/06,

li għandha bħala suġġett talba għal deċiżjoni preliminari taht l-Artikolu 234 KE, imressqa mill-Bundesverwaltungsgericht (il-Ġermanja), permezz ta' deċiżjoni tal-11 ta' Mejju 2006, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fis-6 ta' Lulju 2006, fil-proċedura

Ursula Voß

vs

Land Berlin,

fil-preżenza ta':

Vertreterin des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht,

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (L-Ewwel Awla),

komposta minn P. Jann, President ta' l-Awla, A. Tizzano, A. Borg Barthet (Relatur), M. Ilesić u E. Levits, Imħallfin,

^{*} Lingwa tal-kawża: il-Ġermaniż.

Avukat Ġenerali: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
Reġistratur: R. Grass,

wara li rat il-proċedura bil-miktub,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ippreżentati:

- Għal U. Voß, minn E. Ribet Buse, Rechtsanwalt,
- għall-Gvern Ġermaniż, minn M. Lumma u C. Blaschke, bħala aġenti,
- għall-Kummissjoni tal-Komunitajiet Ewropej, minn V. Kreuschitz u M. van Beek, bħala aġenti,

wara li semgħet il-konkluzjonijiet ta' l-Avukat Ġenerali, ippreżentati fis-seduta ta' l-10 ta' Lulju 2007,

tagħti l-preżenti

Sentenza

¹ It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni ta' l-Artikolu 141 KE.

- 2 Din it-talba giet ipprezentata fil-kuntest ta' kawża bejn U. Voß u l-Land Berlin fir-rigward tar-remunerazzjoni tas-sahra maħduma minnha, li hija impjegata fuq bażi part-time.

Il-kuntest ġuridiku

Il-legiżlazzjoni Komunitarja

- 3 L-Artikolu 141(1) u (2) KE jipprovdi li:

“1. Kull Stat Membru għandu jassigura li l-prinċipju ta' paga ugwali għall-ħaddiema maskili u femminili għal xogħol ugwali jew xogħol ta' valur ugwali, għandu jkun applikat.

2. Għall-iskop ta' dan l-Artikolu, 'paga' tfisser il-paga jew is-salarju komuni bażiku jew minimu u kwalunkwe remunerazzjoni oħra, sew jekk fi flus jew in-natura, li l-ħaddiem jirċievi direttament jew indirettament, għall-impieg tiegħu, mi[n]għand min ihaddmu.

Paga ugwali mingħajr diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess tfisser:

- a) dik il-paga għall-istess xogħol bl-imqietà għandha tkun ikkalkulata fuq il-bażi ta' l-istess unità ta' kejl;

b) dik il-paga għal xogħol li jithallas bil-ħin tkun l-istess għall-istess xogħol.”

Il-leġislazzjoni nazzjonali

- 4 L-Artikolu 35(2) tal-Liġi Reġjonali dwar is-Servizz Pubbliku (Landesbeamtengesetz), fil-verżjoni tagħha ta' l-20 ta' Frar 1979 (GVBl BE, p. 368), hija redatta bil-mod li ġej:

“Uffiċjal pubbliku huwa obligat li jaħdem, mingħajr remunerazzjoni, għal ħin iktar mis-sigħat normali ta' xogħol f'gimgha meta jkun meħtieġ li jagħmel dan minhabba eżiġenzi imperattivi relatati max-xogħol u s-sahra huma limitati għal każijiet eċċezzjonali. Jekk l-uffiċjal pubbliku jkun uffiċjalment meħtieġ jew awtorizzat li jagħmel xogħol supplimentari għal iktar minn ħames sigħat f'xahar, huwa għandu jingħata time off in lieu fi żmien tliet xhur. Jekk ma jkunx possibbli, għaliex dan ma jkunx fl-interess tas-servizz, li jingħataw time off in lieu, l-uffiċjali pubbliċi kklassifikati fi gradi li fihom ir-remunerazzjoni hija proporzjonali għas-senjorità jistgħu jirċievu remunerazzjoni għas-sahra korrispondenti sa 480 siegħa fis-sena.”

- 5 Il-Liġi Federali dwar ir-Remunerazzjoni ta' l-Uffiċjali Pubbliċi (Bundesbesoldungsgesetz, iktar 'il quddiem il-“BBesG”) li, bis-saħħa ta' l-Artikolu 1(1)(1) tagħha tirregola wkoll ir-remunerazzjoni ta' l-uffiċjali reġjonali, tipprovdi, fl-Artikolu 6(1) tagħha, li:

“F'każ ta' xogħol part-time, ir-remunerazzjoni u l-ħin tax-xogħol għandhom jitnaqqsu skond l-istess proporzjonijiet.”

- 6 L-Artikolu 48 tal-BBesG jippermetti lill-Gvern Federali jistabbilixxi, permezz ta' regolament, il-kundizzjonijiet għar-remunerazzjoni ta' sahra ta' xogħol safejn dawn ma jkunux ikkumpensati permezz ta' time off in lieu.
- 7 L-Artikolu 2(1) tar-Regolament dwar ir-Remunerazzjoni ta' Sahra Maħduma mill-Uffiċjali Pubbliċi (Verordnung über die Gewährung von Mehrarbeitsvergütung für Beamte), tat-13 ta' Marzu 1992 (BGBl. 1992 I, p. 528), kif emendat fit-3 ta' Diċembru 1998 (BGBl. 1998 I, p. 3494, iktar 'il quddiem il-"MVergV"), adottat abbażi ta' l-Artikolu 48(1) tal-BBesG, jipprovdi li:

“L-uffiċjali pubbliċi fi gradi li fihom ir-remunerazzjoni hija proporzjonali għas-senjunorità jistgħu jirċievu remunerazzjoni għas-sahra fl-oqsma li ġejjin:

[...]

6. fit-tagħlim għall-persunal li huma għalliema.”

- 8 L-Artikolu 3(1) tal-MVergV jipprovdi li:

“Ir-remunerazzjoni tingħata biss meta s-sahra tkunu inħadmet minn uffiċjal pubbliku li jkun sugġett għall-iskema ta' hin tax-xogħol tas-servizz pubbliku u li fir-rigward tiegħu din is-sahra:

1) jigu assenjati jew mogħtija bil-miktub,

- 2) jaqbžu, b'iktar minn hames sigħat f'xahar tas-sena kalendarja, il-hin normali tax-xogħol fix-xahar jew, fil-każ li l-uffiċjal pubbliku jkun hadem biss matul parti mix-xahar tas-sena kalendarja, il-parti tal-hin tax-xogħol fix-xahar, u
 - 3) ma jistgħux ikunu kkumpensati, minħabba eżiġenzi imperattivi relatati max-xogħol, permezz ta' time off in lieu mogħti fi żmien tliet xhur."
- 9 Skond l-Artikolu 4 tal-MVergV, l-ammont tar-remunerazzjoni mogħti għal kull siegħa maħduma, ivarja skond il-grad ta' l-uffiċjali.
- 10 L-Artikolu 5(2) tal-MVergV jistabbilixxi li:
- "Fil-każ li x-xogħol supplimentari jsir fil-qasam tat-tagħlim,
- 1) tliet sigħat ta' tagħlim huwa ekwivalenti għal hames sigħat għall-applikazzjoni ta' l-Artikolu 3(1)(2) [ta' l-imsemmi regolament];

[...]"

- 11 Mid-deċiżjoni tal-qorti tar-rinviju jirriżulta li skond il-MVergV, ir-remunerazzjoni tas-sahra hija inqas minn dik tas-sigħat ta' xogħol maħduma fil-hin tax-xogħol normali ta' individwu.

Il-kawża prinċipali u d-domanda preliminari

- 12 U. Voß hija uffiċjal pubbliku, impjegata mil-Land Berlin bħala għalliema. Matul il-perijodu bejn il-15 ta' Lulju 1999 u d-29 ta' Mejju 2000, hija eżercitat il-funzjoni tagħha part-time billi kienet tagħti 23 siegħa ta' korsijiet fil-gimġha. In-numru ta' sigħat ta' korsijiet li kien obligat li jagħti għalliem li kien jahdem full-time kien ta' 26.5 sigħat.
- 13 Bejn il-11 ta' Jannar u t-23 ta' Mejju 2000, U. Voß tat, kull xahar, bejn 4 u 6 sigħat ta' korsijiet supplimentari meta mqabbla mal-hin normali tax-xogħol tagħha.
- 14 Il-paga li rċeviet U. Voß għal dan il-perijodu kienet ta' DEM 1 075.14. Skond il-qorti tar-rinviju l-paga li, fl-istess perijodu, kien jirċievi għalliem impjegat full-time għall-istess numru ta' sigħat kienet ta' DEM 1 616.15.
- 15 Il-qorti tar-rinviju tispjega dan ir-riżultat abbażi tal-fatt li s-sigħat ta' xogħol maħduma mir-rikorrenti fil-kawża prinċipali li kienu jaqbzu l-hin normali tax-xogħol tagħha, ikkunsidrati bħala sahra, sal-hin normali tax-xogħol ta' għalliem full-time, thallsu b'rata fis-siegħa inqas minn dik tas-sigħat ta' xogħol korrispondenti maħduma minn għalliem full-time, li huma inkluzi fil-hin normali tax-xogħol tiegħu.

- 16 B'hekk, il-qorti tar-rinviju kkonstatat li, matul ix-xhur ta' Jannar sa Mejju tas-sena 2000, ir-rikorrenti fil-kawża prinċipali giet imħallsa inqas minn għalliem impjegat full-time għall-istess ammont ta' xogħol.
- 17 U. Voß talbet li, għall-kalkolu tar-remunerazzjoni tas-sahra li hija kienet hadmet, sal-limitu ta' 26.5 sigħat ta' korsijiet fil-ġimgħa, tiġi applikata l-istess rata fis-sieġha bħal dik applikata għall-għalliema full-time matul il-hin normali tax-xogħol tagħhom, minflok ir-rata fis-sieġha prevista fil-MVergV għas-sahra.
- 18 Peress li din it-talba giet miċhuda mil-Land Berlin, U. Voß appellat minn din id-deċiżjoni quddiem il-Verwaltungsgericht (Qorti Amministrattiva). L-appell ġie milqugħ minn din il-qorti. Il-Land Berlin ressaq appell fuq punti ta' liġi quddiem il-Bundesverwaltungsgericht (Qorti Federali Amministrattiva) kontra s-sentenza li kienet laqgħet l-imsemmi appell.
- 19 Skond il-Bundesverwaltungsgericht, il-kwistjoni li tqum f'din il-kawża u li hija mitluba tiddeciedi dwarha hija jekk ir-remunerazzjoni b'rata inqas għas-sigħat ta' tagħlim imwettqa mill-għalliema part-time in kwantu sahra tikkostitwixxix, fid-dawl tal-parti tas-salarju li jirċievu l-għalliema full-time għall-istess numru ta' sigħat fil-hin normali tax-xogħol tagħhom, diskriminazzjoni kontra għalliema tas-sess femminili pprojbata mid-drift Komunitarju. Skond l-istess qorti, ir-risposta għal din il-kwistjoni tiddependi fuq il-punt dwar jekk it-tieni paragrafu ta' l-Artikolu 141 (2) KE jirrikjedix li s-sahra maħduma minn impjegat part-time, sal-limitu tan-numru ta' sigħat li għandu jaħdem għalliem full-time, ma tkunx imħallsa inqas tajjeb mill-istess numru ta' sigħat maħduma minn impjegat full-time fil-hin normali tax-xogħol tiegħu.

- 20 F'dawn iċ-ċirkustanzi, il-Bundesverwaltungsgericht ddeċidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tistaqsi lill-Qorti tal-Ġustizzja d-domanda preliminari li ġejja:

“L-Artikolu 141 KE jipprojbixxi leġizlazzjoni nazzjonali li tistabbilixxi l-istess rata ta' remunerazzjoni għal sahra maħduma minn uffiċjali pubbliċi full-time u minn uffiċjali pubbliċi part-time, filwaqt li din ir-rata hija inqas mir-remunerazzjoni *pro rata* ta' uffiċjal pubbliku full-time fir-rigward ta' l-istess numru ta' sigħat maħduma fil-hinijiet normali tax-xogħol, meta l-impjegati part-time huma fil-maġġoranza tagħhom nisa?”

Fuq id-domanda preliminari

- 21 Permezz tad-domanda tagħha, il-qorti tar-rinviju tistaqsi essenzjalment jekk l-Artikolu 141 KE għandux jiġi interpretat fis-sens li jipprojbixxi leġizlazzjoni nazzjonali li tirrigwarda r-remunerazzjoni ta' l-uffiċjali pubbliċi, bħal dik in kwistjoni fil-kawża prinċipali, li, minn naħa, tiddefinixxi s-sahra maħduma kemm mill-uffiċjali pubbliċi impjegati full-time kif ukoll minn dawk impjegati part-time bħala sigħat li huma jaħdmu iktar mill-hin normali tax-xogħol tagħhom u li, min-naħa l-oħra, tipprovdi li r-remunerazzjoni għal dawn is-sigħat għandha tkun skond rata inqas mir-rata fis-siegħa applikata għas-sigħat maħduma sal-limitu tal-hin normali tax-xogħol ta' individwu, b'mod li l-uffiċjali pubbliċi part-time huma mħallsa inqas tajjeb mill-uffiċjali pubbliċi full-time għal dak li jikkonċerna s-sigħat li jaħdmu iktar mill-hin normali tax-xogħol tagħhom u sal-limitu ta' sigħat li huwa obligat jaħdem uffiċjal pubbliku full-time fil-hin normali tax-xogħol tiegħu, meta l-maġġoranza ta' l-uffiċjali pubbliċi part-time huma nisa.
- 22 Ir-rikorrenti fil-kawża prinċipali u l-Kummissjoni tal-Komunitajiet Ewropej isostnu li l-fatt li r-remunerazzjoni ta' din is-sahra hija inqas minn dik imħallsa għal sigħat maħduma fil-hin normali tax-xogħol ta' individwu, johlq diskriminazzjoni indiretta

peress li l-konsegwenza ta' dan tkun li l-ghalliema impjegati part-time, li l-magġoranza tagħhom huma nisa, meta jaħdmu iktar sigħat mill-ħin normali tax-xogħol tagħhom sal-limitu ta' sigħat li huwa obbligat jaħdem impjegat part-time, jirċievu remunerazzjoni inqas, għall-istess numru ta' sigħat ta' xogħol, minn dik ta' l-ghalliema full-time.

- 23 Il-Gvern Germaniż isostni li, fil-kawża prinċipali, m'hemmx trattament inugwali fir-rigward tas-sahra peress li kemm fir-rigward ta' l-ghalliema impjegati full-time kif ukoll fir-rigward ta' dawk impjegati part-time tapplika l-istess rata ta' remunerazzjoni fis-siegħa, prevista fl-Artikolu 4(3) tal-MVergV, għall-ħlas tas-sahra li jaħdmu.
- 24 F'dan ir-rigward, jehtieg li jiġi mfakkar li l-Artikolu 141 KE jistabbilixxi l-prinċipju ta' paga ugwali għall-ħaddiema rġiel u nisa għall-istess xogħol. Dan il-prinċipju jiffurma parti mis-sisien tal-Komunità Ewropea (ara s-sentenza tat-8 ta' April 1976, Defrenne, 43/75, Ġabra p. 455, punt 12).
- 25 Il-prinċipju ta' paga ugwali jeskludi mhux biss l-applikazzjoni ta' dispożizzjonijiet li johlqu diskriminazzjoni diretta abbażi tas-sess, iżda wkoll l-implimentazzjoni ta' dispożizzjonijiet li jippermettu li jkun hemm differenzi fit-trattament bejn il-ħaddiema rġiel u nisa b'rizultat ta' l-applikazzjoni ta' kriterji li mhumix ibbażati fuq is-sess, sakemm dawn id-differenzi fit-trattament ma jkunux jistgħu jiġu spjegati abbażi ta' fatturi li jistgħu jiġu ġġustifikati oġġettivament u li ma jkunux relatati ma' diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess (sentenzi tat-13 ta' Mejju 1986, Bilka-Kaufhaus, 170/84, Ġabra p. 1607, punti 29 u 30; tal-15 ta' Diċembru 1994, Helmig *et*, C-399/92, C-409/92, C-425/92, C-34/93, C-50/93 u C-78/93, Ġabra p. I-5727, punt 20, kif ukoll tas-27 ta' Mejju 2004, Elsner-Lakeberg, C-285/02, Ġabra p. I-5861, punt 12).

- 26 Fir-rigward tar-regolament in kwistjoni fil-kawża prinċipali, huwa paċifiku li huwa ma johloq ebda diskriminazzjoni direttament ibbażata fuq is-sess. Għaldaqstant, jehtieg li jiġi vverifikat jekk dan ir-regolament jistax johloq diskriminazzjoni indiretta kuntrarja għall-Artikolu 141 KE.
- 27 Biex isir dan, jehtieg li l-ewwel jiġi ddeterminat, minn naħa, jekk l-imsemmi regolament johloqx differenza fit-trattament bejn il-ħaddiema full-time u l-ħaddiema part-time u, min-naħa l-oħra, jekk din id-differenza fit-trattament taffettwax numru kunsiderevolment ikbar ta' nisa milli rġiel.
- 28 F'każ ta' risposta fl-affermattiv għal dawn iż-żewġ domandi, jehtieg, sussegwentement, li jiġi vverifikat jekk jeżistux fatturi oġġettivi li ma jkunux relatati ma' diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess, li jkunu jistgħu jiġġustifikaw id-differenza fit-trattament li tkun giet ikkonstatata.
- 29 F'dan ir-rigward jehtieg li jiġi kkunsidrat li jkun hemm trattament inugwali kull darba li r-remunerazzjoni mħallsa lill-ħaddiema full-time tkun iktar minn dik imħallsa lill-ħaddiema part-time, għall-istess numru ta' sigħat u għall-istess xogħol li jsir abbażi ta' l-eżistenza ta' relazzjoni ta' impjeg (sentenza Helmig *et*, iċċitata iktar 'il fuq, punt 26).
- 30 Il-Qorti tal-Ġustizzja diġà ppronunzjat ruħha f'żewġ okkażjonijiet dwar il-kwistjoni ta' l-eżistenza ta' differenza fit-trattament bejn il-ħaddiema part-time u l-ħaddiema full-time għal dak li jikkonċerna r-remunerazzjoni tas-sahra.
- 31 Fil-punti 26 sa 30 tas-sentenza Helmig *et*, iċċitata iktar 'il fuq, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li m'hemmx differenza fit-trattament bejn il-ħaddiema part-time u l-

haddiema full-time meta d-dispożizzjonijiet nazzjonali applikabbli jipprovdu għal remunerazzjoni addizzjonali tas-sahra fil-każ biss li jinqabeż il-hin normali tax-xogħol, kif stabbilit permezz ta' ftehim kollettiv, u mhux f'każ li jinqabeż il-hin normali tax-xogħol ta' individwu. F'dawk iċ-ċirkustanzi, il-Qorti tal-Ġustizzja sostniet li l-haddiema part-time jirċievu l-istess remunerazzjoni bhall-haddiema full-time għall-istess numru ta' sigħat maħduma, u dan huwa l-każ kemm meta l-hin normali tax-xogħol kif stabbilit mill-ftehim kollettivi ma jinqabizx kif ukoll meta s-sahra titwettaq wara dan il-hin, u għaldaqstant, f'dan it-tieni każ, ir-remunerazzjoni addizzjonali tas-sahra tibbenefika liz-żewġ kategoriji ta' haddiema.

32 Għall-kuntrarju, fil-punt 17 tas-sentenza Elsner-Lakeberg, iċċitata iktar 'il fuq, il-Qorti tal-Ġustizzja kkunsidrat li hemm differenza fit-trattament bejn il-haddiema part-time u l-haddiema full-time meta d-dispożizzjonijiet nazzjonali applikabbli jipprovdu li l-haddiema kollha għandhom jaġhtu minimu ta' tliet sigħat ta' korsijiet fix-xahar iktar mill-hin normali tax-xogħol tagħhom biex ikunu jistgħu jitolbu hlas ta' remunerazzjoni abbażi tas-sahra.

33 F'dik il-kawża, is-Sinjura Elsner-Lakeberg, li kienet għalliema, kienet tagħti 15-il siegħa ta' korsijiet fil-gimgha, filwaqt li l-għalliema full-time kienu jaġhtu 24.5 sigħat ta' korsijiet fil-gimgha. Is-Sinjura Elsner-Lakeberg kienet tat 2.5 sigħat ta' korsijiet supplimentari matul xahar wieħed. Konsegwentement, hija ma setgħetx titlob remunerazzjoni għal din is-sahra. Għaldaqstant irriżulta li hija kienet tħallset għal 15-il siegħa ta' korsijiet fil-gimgha iżda kienet tat 17.5 sigħat ta' korsijiet. Għall-kuntrarju, għalliem full-time li kien ta 17.5 sigħat ta' korsijiet kien tħallas għal 17.5 sigħat ta' korsijiet, peress li ma kienx qabeż il-hin normali tax-xogħol tiegħu fil-gimgha. Il-Qorti tal-Ġustizzja kkonkludiet li kien hemm differenza fit-trattament għal dak li jikkonċerna r-remunerazzjoni, peress li għall-istess numru ta' sigħat ta' korsijiet mogħtija, il-haddiema part-time kienu mħallsin inqas tajjeb minn dawk full-time.

- 34 Fil-kawża prinċipali, mid-deċiżjoni tar-rinviju jirriżulta li U. Voß, li taħdem part-time, tircievi remunerazzjoni li, għall-istess numru ta' sigħat maħduma, hija inqas minn dik imħallsa lil għalliem li jaħdem full-time għal dak li jikkonċerna s-sigħat li hija haċmet iktar mill-hin normali tax-xogħol tagħha u sal-limitu tal-hin normali tax-xogħol full-time.
- 35 B'hekk, għalliem part-time li l-hin normali tax-xogħol tiegħu huwa ta' 23 siegħa ta' korsijiet fil-gimġha jircievi, billi jagħti 3.5 sigħat ta' korsijiet fil-gimġha iktar minn dan il-hin, remunerazzjoni inqas minn dik li jircievi għalliem full-time għal 26.5 sigħat ta' korsijiet.
- 36 Analizi ta' l-elementi tar-remunerazzjoni turi li din is-sitwazzjoni tirriżulta mill-fatt li s-sahra, li titallas inqas tajjeb mis-sigħat imsejha "normali", hija ddefinita bħala s-sigħat li jaqbzu l-hin normali tax-xogħol kif iffissati mill-hin tax-xogħol ta' l-għalliem, li naturalment iwarja skond jekk l-impjegat jaħdimx part-time jew full-time. Minn dan jirriżulta li r-rata inqas tar-remunerazzjoni għas-sahra hija applikabbli għall-għalliema full-time wara s-26,5 sigħat ta' korsijiet fil-gimġha biss, filwaqt li fir-rigward tal-haddiema part-time, din ir-rata hija applikabbli hekk kif dawn ta' l-aħhar jaqbzu l-hin normali tax-xogħol tagħhom li, mid-definizzjoni tiegħu stess, huwa ta' inqas minn 26,5 sigħat. Fil-każ ta' U. Voß, ir-rata inqas ta' remunerazzjoni hija applikata għas-sigħat maħduma wara t-23 siegħa ta' korsijiet fil-gimġha.
- 37 Għaldaqstant, jehtieg li jiġi konkluz li l-leġiżlazzjoni nazzjonali in kwistjoni fil-kawża prinċipali, li tistabbilixxi li r-remunerazzjoni tas-sahra li l-uffiċjali pubbliċi part-time jaħdmu iktar mill-hin normali tax-xogħol tagħhom u sal-limitu tal-hin normali tax-xogħol full-time hija inqas minn dik tas-sigħat maħduma minn uffiċjali pubbliċi full-time, tinvolvi differenza fit-trattament bejn dawn iż-żewġ kategoriji ta' uffiċjali pubbliċi għad-detriment ta' dawk li jaħdmu part-time.

- 38 Fil-każ li din id-differenza taffettwa numru kunsiderevolment ikbar ta' nisa milli rġiel u safejn ma jkunux jeżistu fatturi oġġettivi li ma jkunux relatati ma' diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess li jkunu jistgħu jiġġustifikaw tali differenza fit-trattament, l-Artikolu 141 KE jipprojbixxi l-imsemmija leġislazzjoni nazzjonali.
- 39 Skond il-qorti tar-rinviju, madwar 88 % ta' l-ġhalliema impjegati part-time mil-Land Berlin fir-rebbieġha tas-sena 2000 kienu nisa.
- 40 Madankollu, sabiex jiġi vverifikat jekk id-differenza fit-trattament ikkonstatata bejn il-ħaddiema full-time u l-ħaddiema part-time taffettwax numru kunsiderevolment ikbar ta' nisa milli rġiel, jehtieg li l-qorti tar-rinviju tiehu in kunsiderazzjoni l-ħaddiema kollha sugġetti għal-leġislazzjoni nazzjonali li hija s-sors tad-differenza fit-trattament ikkonstatata fil-punt 37 ta' din is-sentenza. Għal dan il-ghan, hija għandha tiddetermina jekk is-sors ta' din id-differenza fit-trattament jinsabx fil-BBesG u/jew fil-MVergV, peress li, bħala prinċipju, huwa l-kamp ta' applikazzjoni tal-leġislazzjoni nazzjonali in kwistjoni li jiddetermina ċ-ċirku ta' persuni li jista' jiġi inkluz fit-tixbih (sentenza tat-13 ta' Jannar 2004, Allonby, C-256/01, Ġabra p. I-873, punt 73).
- 41 Jinhtieg li jiġi mfakkar ukoll, kif iddeċidiet il-Qorti tal-Ġustizzja fil-punt 59 tas-sentenza tagħha tad-9 ta' Frar 1999, Seymour-Smith u Perez (C-167/97, Ġabra p. I-623), li l-aħjar metodu ta' tixbih ta' l-istatistiċi jikkonsisti fit-tqabbil tal-proporzjon ta' ħaddiema affettwati mill-imsemmija differenza fit-trattament, minn naħa, minn fost l-ghadd ta' ħaddiema rġiel u, min-naħa l-oħra, minn fost l-ghadd ta' ħaddiema nisa.
- 42 Jekk l-istatistiċi disponibbli jindikaw li l-perċentwali ta' ħaddiema full-time fost il-grupp ta' ħaddiema nisa huwa kunsiderevolment ikbar mill-perċentwali ta' ħaddiema part-time fost il-grupp ta' ħaddiema rġiel, ikun hemm lok li jiġi kkonstatat

li sitwazzjoni bħal din turi li hemm apparenza ta' diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess, sakemm il-leġizlazzjoni in kwistjoni fil-kawża prinċipali ma tkunx iġġustifikata permezz ta' fatturi oġġettivi li ma jkunux relatati ma' diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess (ara, f'dan is-sens, is-sentenza Seymour-Smith u Perez, iċċitata iktar 'il fuq, punti 60 sa 63).

43 F'din il-kawża prinċipali, mid-deċiżjoni tar-rinviju ma jirriżultax li r-remunerazzjoni inqas tas-sahra maħduma mill-ħaddiema part-time hija bbażata fuq fatturi oġġettivament iġġustifikati minhabba raġunijiet li mhumiex relatati ma' diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess. Madankollu, hija l-qorti tar-rinviju li għandha tivverifika dan il-punt.

44 Konsegwentement, jehtieg li r-risposta għad-domanda magħmula tkun li l-Artikolu 141 KE għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi leġizlazzjoni nazzjonali fir-rigward tar-remunerazzjoni ta' l-uffiċjali pubbliċi li, minn naħa, tiddefinixxi s-sahra maħduma kemm mill-uffiċjali pubbliċi impjegati full-time kif ukoll minn dawk impjegati part-time bħala sigħat li huma jaħdmu iktar mill-ħin normali tax-xogħol tagħhom u li, min-naħa l-oħra, tipprovdi li r-remunerazzjoni għal dawn is-sigħat għandha tkun skond rata inqas mir-rata fis-sieġha applikata għas-sigħat maħduma sal-limitu tal-ħin normali tax-xogħol ta' individwu, b'mod li l-uffiċjali pubbliċi part-time huma mħallsa inqas tajjeb mill-uffiċjali pubbliċi full-time għal dak li jikkonċerna s-sigħat li jaħdmu iktar mill-ħin normali tax-xogħol tagħhom u sal-limitu ta' sigħat li huwa obligat jaħdem uffiċjal pubbliku full-time fil-ħin normali tax-xogħol tiegħu, fil-każ li:

— fost il-ħaddiema kollha suġġetti għal-leġizlazzjoni in kwistjoni, huwa affettwat percentwali kunsiderevolment ikbar ta' ħaddiema nisa milli rġiel;

u

- id-differenza fit-trattament mhijiex iġġustifikata minn fatturi oġġettivi li mhumiex relatati ma' diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess.

Fuq l-ispejjeż

- ⁴⁵ Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża principali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija din il-qorti li tiddeċiedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni ta' l-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Gustizzja, barra dawk ta' l-imsemmija partijiet, ma jistgħux jithallsu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Gustizzja (L-Ewwel Awla) taqta' u tiddeċiedi:

Konsegwentement, jehtieg li r-risposta għad-domanda magħmula tkun li l-Artikolu 141 KE għandu jiġi interpretat fis-sens li jipprekludi leġizlazzjoni nazzjonali fir-rigward tar-remunerazzjoni ta' l-uffiċjali pubbliċi li, minn naħa, tiddefinixxi s-sahra maħduma kemm mill-uffiċjali pubbliċi impjegati full-time kif ukoll minn dawk impjegati part-time bħala sigħat li huma jaħdmu iktar mill-hin normali tax-xogħol tagħhom u li, min-naħa l-oħra, tipprovdi li r-remunerazzjoni għal dawn is-sigħat għandha tkun skond rata inqas mir-rata fis-siegħa applikata għas-sigħat maħduma sal-limitu tal-hin normali tax-xogħol ta' individwu, b'mod li l-uffiċjali pubbliċi part-time huma mħallsa inqas tajjeb mill-uffiċjali pubbliċi full-time għal dak li jikkonċerna s-sigħat li jaħdmu iktar mill-hin normali tax-xogħol tagħhom u sal-limitu ta' sigħat li huwa

obligat jahdem ufficjal pubbliku full-time fil-hin normali tax-xoghol tieghu, fil-każ li:

- **fost il-ħaddiema kollha suġġetti għal-leġislazzjoni in kwistjoni, huwa affettwat perċentwali kunsiderevolment ikbar ta' ħaddiema nisa milli rġiel;**

u

- **id-differenza fit-trattament mhijiex iġġustifikata minn fatturi oġġettivi li mhumiex relatati ma' diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess.**

Firem